Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 23.07.2024 www.osw.waw.pl

Patrioci dla Europy: radykalna prawica pod egidą Orbána

Andrzej Sadecki

Powołany 30 czerwca pod nazwą Patrioci dla Europy (PdE) sojusz trzech partii – węgierskiego Fideszu, czeskiego ruchu ANO i Wolnościowej Partii Austrii (FPÖ) – stał się zalążkiem nowej grupy w Parlamencie Europejskim. Dołączyły do niej w kolejnych tygodniach niemal wszystkie ugrupowania, które w poprzedniej kadencji wchodziły w skład Tożsamości i Demokracji (TD). Patrioci mogą liczyć na 84 mandaty (z łącznie 720) i są trzecią największą grupą w PE. Jej przewodniczącym został Jordan Bardella z francuskiego Zjednoczenia Narodowego, a funkcję pierwszej wiceprzewodniczącej będzie pełnić Kinga Gál z Fideszu.

Komentarz

- Choć sojusz Patriotów dla Europy został ogłoszony w Wiedniu pod szyldem współpracy partii środkowoeuropejskich, jest on de facto nowym wcieleniem skrajnie prawicowej TD. Główną różnicę między nimi stanowi brak udziału Alternatywy dla Niemiec (AfD), wykluczonej z tej grupy tuż przed wyborami do PE, oraz dołączenie: niezrzeszonego Fideszu, ruchu ANO – należącego dotąd do liberalnej rodziny politycznej – i hiszpańskiego ugrupowania VOX, które opuściło Europejskich Konserwatystów i Reformatorów (EKR). Patriotów dla Europy łączy sprzeciw wobec imigracji i krytyka UE – partie te nie postulują jednak wyjścia z Unii, kontestują natomiast działania jej instytucji i główny nurt europejskiej polityki. Dotyczy to także podejścia do inwazji Rosji na Ukrainę; większość ugrupowań – w tym Fidesz na czele z węgierskim premierem Viktorem Orbánem – krytykuje pomoc udzielaną Kijowowi i opowiada się za porozumieniem z Kremlem.
- Jednym z inicjatorów powstania grupy jest Orbán, którego partia od 2021 r. – po wyjściu z Europejskiej Partii Ludowej (EPL) – pozostawała niezrzeszona w PE. Fiaskiem zakończyły się rozmowy o dołączeniu PdE do EKR. Główną jego przyczyną był sprzeciw szeregu członków EKR wobec prorosyjskiej polityki premiera Węgier, natomiast Fidesz wskazywał na swoją niechęć do zasiadania w jednej grupie z przyjętym do niej po czerwcowych wyborach Związkiem Jedności Rumunii (AUR), któremu zarzuca antywęgierskość. Orbánowi nie udało się jednak stworzyć szerokiego frontu „twardej" prawicy, której zjednoczenie postuluje od kilku lat. Wykluczona z TD tuż przed wyborami do PE partia AfD utworzyła oddzielną grupę pod nazwą Europa Suwerennych Narodów. Sprawia to, że prawa strona sceny partyjnej, choć uzyskała więcej mandatów niż w wyborach z 2019 r., jest bardziej podzielona niż w poprzedniej kadencji.

- Poprzez działalność Patriotów dla Europy Orbán wzmacnia swój wizerunek lidera międzynarodowej radykalnej prawicy, który buduje zarówno w kraju, jak i w Europie oraz USA, próbując oddziaływać także na amerykańską Partię Republikańską. Zarazem grupa ta daje mu niewielki wpływ na faktyczne decyzje polityczne, gdyż ze względu na swój skrajny rys otoczona jest przez parlamentarną większość „kordonem sanitarnym" (kandydaci PdE zostali pominięci przy rozdziale stanowisk w PE). W Radzie Europejskiej ma słabą pozycję, choć premier Węgier liczy, że coraz więcej liderów państw członkowskich będzie stawać w jego obronie w kwestii problemów z praworządnością i popierać jego jak dotąd odosobnione stanowisko w sprawie inwazji Rosji na Ukrainę (zob. *Samozwańcza „misja pokojowa" Orbána na starcie unijnej prezydencji Węgier*). Część partii z PdE już obecnie wchodzi w skład koalicji rządzących w swoich państwach (Partia Wolności w Holandii i Liga we Włoszech), a sondaże wskazują na zwycięstwo FPÖ we wrześniowych wyborach w Austrii oraz powrót ruchu ANO do władzy w Czechach jesienią 2025 r.
- Najbardziej nieoczywistym członkiem Patriotów dla Europy jest czeskie ANO. Ugrupowanie byłego (i najpewniej też przyszłego) premiera Andreja Babiša należało wcześniej do liberalnej grupy Odnówmy Europę i było typowym przykładem formacji nieideologicznej, dostosowującej postulaty do bieżących nastrojów i potrzeb (*catch-all party*). Po okresach przyciągania wyborców umiarkowanie prawicowych (m.in. agendą antykorupcyjną), a następnie lewicowych (programami socjalnymi), w ostatnich latach skupia się ono na kokietowaniu elektoratu antysystemowego. Sam Babiš za główne cele PdE uznał obronę suwerenności narodowej, walkę z nielegalną migracją i zmianę Zielonego Ładu (duże kontrowersje w Czechach wzbudza zakaz sprzedaży nowych aut spalinowych po 2035 r.). Dodatkową korzyścią polityczną dla Babiša może być stanie u boku Orbána, który jest nad Wełtawą relatywnie popularny (według ostatniego badania CVVM cieszy się czwartym najwyższym zaufaniem do polityka zagranicznego – 27%, tuż za Wołodymyrem Zełenskim), a którego retorykę (opartą na antynomii wojna–pokój) Babiš próbował już kopiować w wyborach prezydenckich w 2023 r. Z drugiej strony nie jest to działanie pozbawione ryzyka. Już obecnie partie koalicji rządzącej wytykają mu sojusz z ugrupowaniami prorosyjskimi, kontrowersyjny w kraju mocno wspierającym Ukrainę. Problematyczne są także postulaty ograniczenia rynku wewnętrznego podnoszone przez należące do PdE ugrupowania Marine Le Pen i Geerta Wildersa (ich realizacja może rykoszetem trafić w nastawione na eksport Czechy) czy antyizraelskie wypowiedzi przewodniczącego FPÖ Herberta Kickla w kontekście jednoznacznie proizraelskiego stanowiska czeskiego społeczeństwa i większości partii.

Tabela. Partie wchodzące w skład grupy Patrioci dla Europy

Partia	Liczba mandatów	Państwo	Wcześniejsza afiliacja
Zjednoczenie Narodowe	30	Francja	Tożsamość i Demokracja
Fidesz/Chrześcijańsko-Demokratyczna Partia Ludowa (KDNP)	11	Węgry	Fidesz – Niezrzeszeni/KDNP – Europejska Partia Ludowa
Liga	8	Włochy	Tożsamość i Demokracja
ANO	7	Czechy	Odnówmy Europę
VOX	6	Hiszpania	Europejscy Konserwatyści i Reformatorzy
Partia Wolności	6	Holandia	Tożsamość i Demokracja
Wolnościowa Partia Austrii	6	Austria	Tożsamość i Demokracja
Interes Flamandzki	3	Belgia	Tożsamość i Demokracja
Przysięga i Kierowcy	2	Czechy	N/A – nowa partia
Chega	2	Portugalia	N/A – partia nie dostała się do PE w 2019 roku
Głos Rozsądku	1	Grecja	N/A – nowa partia
Duńska Partia Ludowa	1	Dania	Tożsamość i Demokracja
Łotwa na Pierwszym Miejscu	1	Łotwa	N/A – nowa partia